

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ
кафедра отоларингології

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

в.о. директора Навчально-наукового інституту
безперервної підготовки лікарів
д.мед.н., професор Юрій СУХІН

_____ 202__ р.

**НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ТА ПРОГРАМА ЦИКЛУ СТАЖУВАННЯ ЗА ФАХОМ
«ДИТЯЧА ОТОЛАРИНГОЛОГІЯ»**

(форма навчання – очно-заочна з елементами дистанційної освіти)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Складник освіти: післядипломна освіта, стажування

Спеціальність: Дитяча отоларингологія

Контингент слухачів: лікарі-отоларингологи дитячі, які мають перерву в практичній діяльності до 3 років

Лекції – 8 годин (дистанційно)

Семінари – 34 годин (дистанційно)

Практичні заняття – 110 години (очно)

Іспит – 4 години (у т.ч. комп'ютерний контроль рівня знань – 2 години)

Всього – 156 годин

Тривалість навчання – 1 місяць

Робоча навчальна програма складена на підставі типового навчального плану та уніфікованої робочої програми циклу стажування за фахом «Дитяча отоларингологія» співробітниками кафедри оториноларингології ОНМедУ.

Розробники:

- доцент Щелкунов А.П.
- асистент Тагунова І.К.
- асистент Чернишева І.Е.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри отоларингології ОНМедУ
Протокол № 1 від «28» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри отоларингології
професор

Сергій ПУХЛІК

Схвалено предметною цикловою методичною комісією Навчально-наукового інституту безперервної підготовки лікарів ОНМедУ
Протокол № 4 від «03» вересня 2024 р.

Голова предметної циклової методичної комісії
Навчально-наукового інституту
безперервної підготовки лікарів ОНМедУ

Сусанна ТИХОНОВА

Робоча програма переглянута та затверджена на засіданні кафедри отоларингології ОНМедУ

Протокол № 4 від «03» вересня 2024 р.

Завідувач кафедри отоларингології
професор

Сергій ПУХЛІК

Робоча програма переглянута та затверджена на засіданні кафедри отоларингології ОНМедУ

Протокол № 1 від « 26 » серпня 2025 р.

Завідувач кафедри отоларингології
професор

Сергій ПУХЛІК

ВСТУП

Навчальна програма призначена для перепідготовки лікарів - спеціалістів за фахом «Дитяча оториноларингологія» і є нормативним документом, в якому визначається зміст навчання на циклі стажування, встановлюються вимоги до обсягу та рівня професійної перепідготовки фахівця.

Мета циклу стажування – перепідготовка лікарів-отоларингологів дитячих, які мають перерву в практичній діяльності до 3 років. відповідно до вимог освітньо - кваліфікаційної характеристики лікаря-спеціаліста зі спеціальності «Дитяча отоларингологія».

Також метою циклу стажування з дитячої отоларингології є ознайомлення з основними досягненнями, насамперед, організації ЛОР - допомоги дитячому населенню України, питань діагностики та сучасних методів лікування захворювань ЛОР-органів у дітей, набуття необхідних для практики навичок та знань з невідкладної допомоги, основ клінічної фармакології.

Зміст програми охоплює весь обсяг теоретичних знань, умінь і практичних навичок, необхідних лікарю - спеціалісту дитячому отоларингологу для самостійної роботи з надання кваліфікованої допомоги хворим дітям.

Для виконання даної програми в процесі навчання передбачена очно - заочна форма навчання з елементами дистанційної освіти. Лекції проводяться дистанційно, семінарські заняття також дистанційно, в режимі науково-практичних конференцій. З найбільш актуальних тем програми лікарі готують реферати, які обговорюються на семінарах. На практичних заняттях лікарі під керівництвом викладача опановують практичні навички з оториноларингології та суміжних дисциплін.

За бажанням курсантів може бути спланована позааудиторна самостійна робота слухачів, яка не включається в навчальний план. Самостійна позааудиторна робота слухача над засвоєнням навчального матеріалу може виконуватися у бібліотеці, навчальних кабінетах кафедри, клініці. У необхідних випадках ця робота проводиться відповідно до заздалегідь складеного графіка, що гарантує можливість індивідуального доступу курсанта до необхідних дидактичних засобів.

Для виявлення рівня знань і навичок слухачів після кожного розділу проводиться проміжний контроль, за комп'ютерною тестовою програмою або інший вид контролю за рахунок годин, передбачених на семінарські заняття. Для заключного іспиту використовують атестаційну комп'ютерну тестову програму, затверджену Міністерством охорони здоров'я України та в ході реалізації програми передбачається заключний контроль рівня знань в формі іспиту (співбесіди), перелік питань, що виносяться на іспит додається.

Лікарі, які закінчили навчання на циклі стажування, підлягають атестації на визначення рівня знань та практичних навичок з присвоєнням звання лікаря - спеціаліста за фахом «Дитяча отоларингологія».

Результат и навчання на циклі стажування за фахом «Дитяча отоларингологія»

Лікар-отоларинголог дитячий повинен знати:

1. Загальні знання:

- основи законодавства про охорону здоров'я та основні директивні документи, якими керується дитяча отоларингологічна служба у своїй діяльності;
- організаційну структуру отоларингологічної служби, організацію роботи швидкої та невідкладної допомоги при ЛОР – захворюваннях у дітей;
- проведення аналізу основних показників діяльності дитячого ЛОР - відділення;
- правові питання діяльності дитячого лікаря - отоларинголога;
- питання організації ЛОР - допомоги дітям в екстремальних умовах (епідемії, землетруси, потопи);
- принципи санітарно-просвітньої роботи.

2. Спеціальні знання:

- топографічну і клінічну анатомію верхніх дихальних шляхів і вуха у віковому аспекті;
- фізіологію ЛОР – органів у дітей; взаємний зв'язок функціональних систем організму і рівні їх регуляції;
- клінічні і функціональні методи дослідження в дитячій отоларингології;
- причини виникнення патологічних процесів верхніх дихальних шляхів і вуха у дитячому віці; механізм їх розвитку і клінічні прояви у віковому аспекті;
- клінічну симптоматику, діагностику і лікування основних захворювань носа і приносних пазух, зовнішнього, середнього і внутрішнього вуха, глотки, гортані, трахеї і стравоходу, їх профілактику у дитячому віці;
- принципи надання невідкладної допомоги дітям при ургентній ЛОР - патології;
- клінічну симптоматику граничних станів в дитячій отоларингології;
- принципи підготовки хворих дітей до операції і ведення в післяопераційному періоді;
- питання асептики;
- засоби і методи знеболювання при отоларингологічних операціях у дітей;
- основи фармакотерапії в отоларингології дитячого віку, показання і протипоказання до санаторно - курортного лікування ЛОР – хворих дітей;
- дієтотерапія при ЛОР – захворюваннях дитячого віку;
- обладнання операційних, хірургічних інструментарій, який використовується при різних операціях на ЛОР – органах у дітей;

Лікар - отоларинголог дитячий повинен вміти:

- отримати інформацію про захворювання, виявити загальні і специфічні ознаки захворювання дитини, особливо у випадках, що потребують невідкладної допомоги, або інтенсивної терапії;
- оцінити важкість стану, прийняти необхідні міри для виведення хворої дитини з цього стану, встановити об'єм і послідовність реанімаційних заходів, надати необхідну термінову допомогу при анафілактичному шоку, гострій кровотечі, гострій серцевій і дихальній недостатності, гострих інтоксикаціях;
- визначити необхідність і об'єм спеціальних методів дослідження (лабораторних, рентгенологічних, функціональних та інш.), інтерпретувати їх результати;
- провести диференційну діагностику захворювань ЛОР – органів у дітей, обґрунтувати клінічний діагноз, план обстеження хворої дитини, показання та протипоказання до операції;
- обґрунтувати план лікування хворих дітей з патологією ЛОР - органів;
- обґрунтувати найбільш доцільний план операції при даній патології, виконати її в необхідному об'ємі;
- розробити схему післяопераційного ведення хворої дитини, профілактику післяопераційних ускладнень;

- скласти звіт про свою роботу, дати її аналіз;
- пальпацію, перкусію носа і приносових порожнин;
- передню риноскопію;
- середню риноскопію;
- задню риноскопію;
- читати рентгенограми, томограми, МРТ, КТ ЛОР - органів;
- дослідити дихальну і нюхову функції носа, взяти мазки із ЛОР - органів;
- провести пункцію верхньощелепної порожнини;
- трепанацію лобної пазухи;
- дослідити носоглотку ендоскопом;
- провести пальцьове дослідження носоглотки;
- провести орофарингоскопію;
- провести дослідження смакової функції;
- дослідити піднебінні мигдалики;
- дослідити гортаноглотку;
- провести пальпацію гортані, трахеї та граничних областей;
- непряму ларингоскопію;
- мікроларингоскопію;
- стробоскопію;
- пальпацію і перкусію сосковидного відростка;
- отоскопію;
- отомікроскопію;
- зондове обстеження перфорації над барабанної порожнини;
- дослідити прохідність слухової труби;
- провести акуметрію;
- розшифрувати тональну і надпорогову аудіограму;
- тимпанограму, данні акустичного рефлексу;
- оцінити спонтанні вестибулярні розлади;
- обстежити вестибулярний апарат (обертальна, калорична, пресорна, отолітова проби);
- аналізувати ністагм;
- проводити координаційні проби;
- провести ішемізацію слизової оболонки носа;
- промивання порожнини носа та приносових пазух методом переміщення лікувальних розчинів;
- хемокаустику нижніх носових раковин;
- гальванокаустику нижніх носових раковин;
- ультразвукову дезінтеграцію нижніх носових раковин;
- кріодеструкцію нижніх носових раковин;
- вазотомію нижніх носових раковин;
- промивання лакун піднебінних мигдаликів;
- видалити стороннє тіло з носа, глотки, зовнішнього слухового ходу;
- інфільтративну анестезію при операціях верхніх дихальних шляхів і вуха;
- видалити шляхом вимивання сірчаний корок;
- провести аплікаційну анестезію носа, глотки, гортані і вуха;
- ендоларингеальне вливання лікувальних розчинів;
- видалити стороннє тіло з гортані і гортаноглотки;
- виконати пункцію та розтин гематоми і абсцесу переділки носа, гематоми вушної раковини, паратонзиллярного і парафарингіального абсцесів;
- тимпанопункцію;
- транстимпанальне введення лікувальних розчинів;
- продування слухових труб по Політцеру;
- катетеризацію слухової труби з введенням лікувальних розчинів у слухову трубу;

- провести пневмомасаж барабанних перетинок;
- парамеатальну блокаду;
- зупинку носової кровотечі;
- задню і передню тампонаду носа;
- редресацію носа;
- репозицію кісткових відламків носа;
- зупинити кровотечу з глотки;
- зупинити кровотечу з вуха;
- біопсію ЛОР - органів;
- розтин абсцесу переділки носа;
- розтин заглоткового абсцесу;
- розтин паратонзиллярного абсцесу;
- розтин гематоми і абсцесу вушної раковини;
- обробку і зашивання ран;
- поліпотомію носа і видалення хоанального поліпа;
- нижню і середню конхотомію;
- операції на перегородці носа;
- гайморотомію;
- видалити фіброму гортані;
- аденотомію;
- тонзилотомію;
- тонзилектомію;
- конікотомію;
- трахеостомію;
- венесекцію, венепункцію;
- внутрішньо серцеве введення ліків;
- штучне дихання «рот в рот»;
- визначення групи крові, скритого гемолізу донорської крові і сумісності крові донора і реципієнта;
- трансфузію крові і лікувальних розчинів;
- десмургію в оториноларингології;
- оформити амбулаторну картку хворого;
- оформити історію хвороби.

Перелік практичних навичок і та оперативних втручань

№ з/п	Назва та кількість	Ступінь оволодіння
1	Отоскопія, мікроотоскопія.	+++
2	Дослідження рухливості барабанної перетинки.	+++
3	Пневмомасаж барабанної перетинки.	+++
4	Дослідження прохідності слухової труби по Тойнбі, Вальсальва.	++
5	Продування слухової труби по Політцеру.	+++
6	Катетеризація слухової труби.	++
7	Камертональне обстеження.	+++
8	Аудіометричне обстеження (мовне, тональне).	+++
9	Читання результатів тимпанометрії (імпедансометрії) та об'єктивної аудіометрії.	++
10	Вестибулометрія (спонтанні та експериментальні проби).	++
11	Видалення сторонніх тіл із зовнішнього слухового ходу.	+++
12	Туалет зовнішнього вуха.	+++
13	Введення турунди з лікарськими речовинами в зовнішній слуховий	+++

	хід.	
14	Накладання пов'язки та компресу на вуха.	+++
15	Пальпація соскоподібних відростків.	+++
16	Видалення сірчаної пробки.	+++
17	Промивання аттика.	++
18	Промивання порожнини носа за Проетцом.	+++
19	Пункція та дренивання верхньощелепної пазухи.	+++
20	Внутрішньоносова новокаїнова блокада.	++
21	Пальцеве дослідження носоглотки.	+++
22	Передня риноскопія.	+++
23	Задня риноскопія.	++
24	Обстеження нюхового аналізатора.	+++
25	Обстеження дихальної функції.	++
26	Дослідження чутливості слизової оболонки порожнини носа.	++
27	Хемокаустика нижніх носових раковин.	+
28	Видалення сторонніх тіл із носа.	+++
29	Надання невідкладної допомоги при атрезії хоан.	+++
30	Передня тампонада носа.	+++
31	Задня тампонада носа.	+++
32	Взяття мазка із ЛОР-органів для бактеріологічного дослідження.	+++
33	Орофарингоскопія.	+++
34	Біопсія із ЛОР-органів.	++
35	Читання рентгенограм ЛОР-органів.	+++
36	Читання результатів комп'ютерної та магніторезонансної томографії ЛОР-органів.	++
37	Промивання лакун мигдаликів.	+++
38	Видалення сторонніх тіл із глотки.	+++
39	Непряма ларингоскопія.	+++
40	Пряма ларингоскопія.	++
42	Підвісна ларингоскопія.	++
43	Ларингостробоскопія.	+
44	Пальпація гортані.	+++
45	Видалення стороннього тіла з гортані.	++
46	Інтубація гортані і трахеї.	++
47	Вливання лікарських розчинів у гортань.	++
48	Змащування слизової оболонки гортані.	++
49	Кріодеструкція пухлин глотки та гортані.	+
50	Догляд за трахеостомою та заміна трахеостомічної канюлі.	++
51	Пряма гіпофарингоскопія.	+
52	Езофагоскопія, фіброезофагоскопія.	+
53	Профілактичне бужування стравоходу.	++
54	Пункція та розтин отгематоми.	+++
55	Первинне хірургічне оброблення (ПХО) ран вушної раковини.	+++
56	Поліпотомія вуха.	++
57	Розтин фурункула зовнішнього вуха.	++
58	Тимпанопункція та міринготомія (парацентез барабанної перетинки).	+++
59	Антропункція.	+
60	Антротомія	++
61	Антродренаж.	++
62	Антростома (елементи).	++

63	Шунтування барабанної порожнини.	+
64	Радикальна операція на вусі (елементи).	+
65	Ультразвукова дезінтеграція нижніх носових раковин.	+++
66	Первинне хірургічне оброблення (ПХО) ран зовнішнього носа.	+++
67	Видалення синехій носової порожнини.	++
68	Часткова конхотомія.	+
69	Поліпотомія носа.	++
70	Видалення хоанального поліпа.	+++
71	Видалення кровоточивого поліпа порожнини носа.	++
72	Пункція та розтин гематоми носової перегородки.	+++
73	Пункція та розтин абсцеса носової перегородки.	+++
74	Редресація кісток зовнішнього носа.	+++
75	Септопластика (елементи).	++
76	Трепанопункція лобової пазухи.	++
77	Біопсія пухлин порожнини носа.	++
78	Гайморотомія (елементи).	++
79	Етмоїдотомія.	+
80	Поліпоетмоїдотомія (елементи).	+
81	Оперативні втручання при отогенних та риногенних внутрішньочерепних та орбітальних ускладненнях (елементи).	+
82	Ринопластика (елементи).	+
83	Аденотомія.	+++
84	Тонзилотомія.	+++
85	Тонзилектомія.	+++
86	Первинне хірургічне оброблення (ПХО) ран глотки.	++
87	Розтин паратонзиллярного абсцесу.	+++
88	Пункція та розтин заглоткового абсцесу.	++
86	Перев'язка зовнішньої сонної артерії (елементи).	+
90	Видалення папіломи глотки.	++
91	Конікотомія.	++
92	Трахеостомія.	++
93	Видалення папілом гортані.	+
94	Видалення поліпа гортані.	+
95	Видалення серединної кістки та нориці шиї.	+

Примітка:

"+" - ознайомлений;

"+ +" - засвоїв;

"+ + +" - оволодів

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ЦИКЛУ СТАЖУВАННЯ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ДИТЯЧА ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЯ»

Тривалість навчання – 1 місяць (156 годин)

Мета навчання: підготувати лікаря – оториноларинголога дитячого до підтвердження звання та визначити рівень його знань та умінь, відповідно до кваліфікаційних вимог

№	назва курсу	кількість навчальних годин				
		Л	С	П	ККЗ	Іспит
1	Організація оториноларингологічної допомоги дитячому населенню		4		-	-
2	Клінічна анатомія і фізіологія ЛОР -органів у дитячому віці та методи їх дослідження		2	2	-	-
3	Захворювання ЛОР – органів у дітей	6	18	88	-	-
4	Пухлини верхніх дихальних шляхів та вуха у дітей		4	4	-	-
6	Травми, сторонні тіла ЛОР – органів у дітей і невідкладна допомога при них	2	4	6	-	-
7	Основи отоневрології			2		
8	Основи дитячої аудіології та сурдології		2	6	-	-
9	Основи фоніатрії			2	-	-
	ВСЬОГО	8	34	110		
					2	2
		156 годин				

ЕРЕЛІК ЛЕКЦІЙ

№	назва лекції	год	обладнання
1	Гострі та хронічні захворювання вуха у дітей та їх ускладнення.	2	мультимедійне забезпечення
2	Хвороби носа та приносових пазух у дітей. Риногенні внутрішньочерепні та внутрішньоорбітальні ускладнення.	2	мультимедійне забезпечення
3	Хвороби глотки, гортані, трахеї, стравоходу у дітей.	2	мультимедійне забезпечення
4	Травми, сторонні тіла ЛОР – органів у дітей і невідкладна допомога при них.	2	мультимедійне забезпечення
ВСЬОГО		8	

ПЕРЕЛІК СЕМІНАРІВ

№	тема заняття	год	обладнання
1	Історичні етапи розвитку дитячої оториноларингології в Україні. Організація ЛОР – служби на сучасному етапі.	2	мультимедійне забезпечення
2	Питання управління, економіки, планування та санітарної статистики в оториноларингологічній службі. Правові основи ЛОР – допомоги.	2	мультимедійне забезпечення
3	Клінічна анатомія і фізіологія ЛОР -органів у дітей та методи їх дослідження	2	мультимедійне забезпечення
4	Негнійні захворювання вуха. Запальні захворювання вуха. Гострий гнійний середній отит. Мастоїдит. Отоанtrit.	2	мультимедійне забезпечення
5	Хронічний гнійний середній отит. Методи консервативного і хірургічного лікування хворих на ХГСО.	2	мультимедійне забезпечення
6	Отогенні внутрішньочерепні ускладнення. Клініка. Методи діагностики та лікування.	2	мультимедійне забезпечення
7	Отогенні внутрішньочерепні ускладнення. Методи хірургічного лікування.	2	мультимедійне забезпечення
8	Риніти. Класифікація.Форми. Методи діагностики та лікування.	2	мультимедійне забезпечення
9	Гострі та хронічні синусити. Методи діагностики та лікування. Риногенні внутрішньоорбітальні та внутрішньочерепні ускладнення.	2	мультимедійне забезпечення
10	Гострі та хронічні фарингіти. Аденоїди. Клініка, діагностика, лікування.	2	мультимедійне забезпечення
11	Гострі та хронічні тонзиліти, їх ускладнення. Особливості перебігу гострого тонзиліту при інфекційних хворобах та хворобах крові.	2	мультимедійне забезпечення
12	Гострий ларингіт. Гострий стенозуючий ларинготрахеобронхит у дітей. Клініка, діагностика, лікування.	2	мультимедійне забезпечення
13	Травми, сторонні тіла ЛОР – органів і невідкладна допомога при них	2	мультимедійне забезпечення
14	Нейросенсорна приглуховатість та глухота. Кохлеарна імплантація.	2	мультимедійне забезпечення
15	Доброякісні пухлини ВДШ і вуха. Доброякісні пухлини глотки,гортані.	2	мультимедійне забезпечення
16	Злоякісні пухлини ВДШ і вуха. Злоякісні пухлини глотки,	2	мультимедійне

	гортані.		забезпечення
17	Професійні хвороби вуха та верхніх дихальних шляхів	2	мультимедійне забезпечення
ВСЬОГО		34	

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№	тема заняття	год
1	Методи обстеження хворих дітей із гострими захворюваннями та ушкодженнями ЛОР – органів. Загальноклінічні обстеження. Спеціальні методи дослідження.	2
2	Методи дослідження слуху: тональна порогова та надпорогова аудіометрія, мовна, шумова, ігрова аудіометрія.	2
3	Захворювання зовнішнього вуха у дітей. Зовнішній отит (фурункул, розлите запалення зовнішнього слухового проходу). Опіки та відмороження вуха.	2
4	Отомікози. Клініка, діагностика, лікування.	2
5	Гострий середній отит. Особливості перебігу у дитячому віці. Клініка, діагностика, лікування. Принципи виконання парацентезу	2
6	Гострий мастоїдит, типова форма. Клініка, діагностика, консервативне та оперативне лікування. Робота в операційний	2
7	Атипові форми мастоїдиту. Клініка, діагностика, методи лікування. Робота в операційний	2
8	Отоанtrit: клініка, діагностика і лікування	2
9	ХГСО. Особливості перебігу у дитячому віці. Етіологія, патогенез, класифікація, клініка. Методи консервативного лікування хворих дітей	2
10	Хронічний гнійний середній отит. Сануючі операції на середньому вусі. Робота в операційний	2
11	Хронічний гнійний середній отит. Тимпанопластика, функціонально – реконструктивні операції на середньому вусі. Робота в операційний	2
12	Отогенні внутришньочерепні ускладнення. Отогенний менінгіт. Робота в операційний	2
13	Отогенні внутришньочерепні ускладнення. Абсцес мозку ту мозочка. Отогенний синустромбоз и сепсис. Робота в операційний	2
14	Негнійні захворювання зовнішнього вуха у дітей. Клініка, діагностика, лікування	2
15	Лабіринтит. Шліхи розповсюдження інфекції во внутрішнє вухо. Клініка, діагностика, методи лікування. Курація хворих дітей.	2
16	Окремі питання отоневрології дитячого віку: черепно-мозкова травма, неврінома VIII пари ЧМН, невропатія лицевого нерва	2
17	Нейросенсорна приглуховатість та глухота. Скринінг новонароджених. Кохлеарна імплантація. Реабілітація приглуховатих та глухих дітей.	2
18	Вроджені аномалії розвітку носа і приносових пазух.	2
19	Захворювання зовнішнього носа у дітей. Фурункул носа. Сікоз входу в ніс. Відмороження та опіки носу. Діагностика, ускладнення, лікування.	2
20	Гострий нежить. Клініка, діагностика, лікування.	2
21	Хронічний нежить у дітей. Клініка, діагностика, лікування.	2
22	Алергічний риніт у дітей. Клініка, діагностика, методи лікування.	2
23	Гостре запалення верхньощелепної пазухи, консервативне лікування, показання до хірургічного лікування.	2
24	Гострий етмоїдит у дітей. Клініка, діагностика, лікування	2
25	Гострі синуси ти у дітей. Класифікація, клініка, діагностика, лікування.	2
26	Хронічні синуси ти у дітей. Класифікація, клініка, діагностика, лікування.	2
27	Внутрішньочерепні риногенні ускладнення у дітей. Риногенний менінгіт.	2

	Риногенні абсцеси мозку. Тромбоз кавернозного синуса. Абсцес мозку	
28	Орбітальні риногенні ускладнення. набряк повік, періостит, субперіост-тальний абсцес. Флегмона орбіти. Ретробульбарний абсцес.	2
29	Гострий та хронічний фарингіт у дітей. Клініка, діагностика, лікування.	2
30	Гіпертрофія піднебних мигдаликів. Показання до тонзилотомії. Гіпертрофія носоглоткового мигдалика.	2
31	Аденоїдит. Аденоїдні розрощення. Консервативні та хірургічні методи лікування аденоїдиту. Показання до аденотомії.	2
32	Аденотомія. Робота в операційній.	2
33	Симптоматика, діагностика, диф. діагностика гострих вторинних тонзилітів при захворюваннях системи крові (інфекційному мононуклеозі, агранулоцитозі, аліментарно - токсичній алейкії, лейкозах).	2
34	Ускладнення гострих тонзилітів: паратонзиліт, паротонзиллярний абсцес, латерофарингеальний абсцес, тонзилогенний медіастиніт, сепсис.	2
35	Хронічний тонзиліт у дітей. Класифікація, місцеві ознаки, види декомпенсації. Методи консервативного лікування хронічного тонзиліту.	2
36	Хірургічне лікування хронічного тонзиліту. Показання для тонзилектомії. Методи підготовки до операції. Можливі ускладнення під час і після тонзилектомії.	2
37	Кріотонзилектомія. Показання. Техніка кріооперацій. Динаміка загальних та місцевих реакцій на кріовплив.	2
38	Гострий ларингіт. Гострий стенозуючий ларинготрахеобронхіт у дітей. Клініка, діагностика, лікування.	2
39	Гострий стенозуючий ларинготрахеобронхіт у дітей. Методи інтенсивної терапії	2
40	Хронічний ларингіт у дітей. Клініка, діагностика, лікування.	2
41	Стеноз гортані у дітей. Причини розвитку гострих і хронічних стенозів. Клінічні форми, принципи лікування.	2
42	Захворювання голосового апарату. Методи лікування дітей з розладами голосу.	2
43	Функціональні розлади гортані у дітей. Параліч гортані.	2
44	Набряк гортані. Запальний набряк гортані. Незапальний набряк гортані. Алергічний набряк гортані. Причини, клініка, діагностика та методи лікування набряку гортані у дітей.	2
45	Фізіотерапевтичні методи лікування при захворюваннях гортані. Застосування УЗ-дезінтеграції та лазера при лікуванні захворювань гортані.	2
46	Клінічні зміни горла при гострих інфекційних захворюваннях. Дифтерія горла. Скарлатина. Кір. Вірусна ангіна.	2
47	Дифтерія гортані. Клініка, методи діагностики і лікування. Сучасні нормативні документи по ранньому виявленню та профілактиці дифтерії	2
48	Фарингомікоз (лептотріхоз). Діагностика, клініка, лікування.	2
49	Інфекційні гранульоми верхніх дихальних шляхів та вуха: туберкульоз, склерома, сифіліс.	2
50	Доброякісні пухлини вуха, носа, біляносових пазух, глотки. Поліпи, папіломи, фіброми, ангіоми, епітеліоми, остеоми. Юнацька ангіофіброма основи черепа.	2
51	Передракові стани ЛОР-органів. Злоякісні ВДШ і вуха у дітей	2
52	Травми та сторонні тіла вуха. Поєднані травми вуха і черепа.	2
53	Травми і сторонні тіла носа та приносових пазух. Носові кровотечі. Причини, методи зупинки, показання до перев'язки магістральних судин. Поєднані травми носа, орбіти і черепа.	2

54	Травми глотуки, гортані, трахеї. Методи усунення сторонніх тіл. Кровотечі. Опіки стравоходу, лікування. Конікотомія, трахеосто-мія, езофагоскопія. Ускладнення.	2
55	Робота в реанімаційнім відділенні. Невідкладна допомога дітям із загрозливими станами	2
ВСЬОГО		110

Матеріально-технічні умови реалізації програми – навчальні аудиторії для проведення лекційних, семінарських та практичних занять, мультимедійне обладнання, навчальні і мультимедійні програми (фільми, слайди, таблиці, муляжі, інструментарій), операційні, перев'язочні, маніпуляційні кабінети на практичних базах медичних організацій і підрозділів відповідного профілю.

Навчально-методичне забезпечення програми – навчально-методичні розробки, алгоритми обстеження пацієнтів, алгоритми надання невідкладної допомоги, медична та статистична документація.

Форми оцінки знань та критерії успішності

Поточний контроль: усне опитування, тестування, оцінювання виконання практичних навичок, оцінювання комунікативних навичок під час рольової гри, розв'язання ситуаційних клінічних завдань, оцінювання активності на занятті.

Заключний контроль: в формі іспиту - вирішення ситуаційних завдань, оцінка оволодіння практичними навичками та вміннями, співбесіда.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

- Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:
 - методи: опитування, вирішення ситуаційної клінічної задачі;
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
- Оцінка практичних навичок та маніпуляцій з теми заняття:
 - методи: оцінювання правильності виконання практичних навичок;
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
- Оцінювання роботи із пацієнтом з теми заняття:
 - методи: оцінювання: а) комунікативних навичок спілкування з пацієнтом, б) правильність призначення та оцінки лабораторних та інструментальних досліджень, в) дотримання алгоритму проведення диференціального діагнозу, г) обґрунтування клінічного діагнозу, д) складання плану лікування;
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
«5»	Слухач вільно володіє матеріалом, бере активну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, впевнено демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
«4»	Слухач добре володіє матеріалом, бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з деякими помилками, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
«3»	Слухач недостатньо володіє матеріалом, невпевнено бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час

	огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з суттєвими помилками.
«2»	Слухач не володіє матеріалом, не бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, не демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень.

Слухач допускається до іспиту за умови виконання вимог навчальної програми.

Критерії успішності

Критерієм успішності виконання програми навчання є висновок екзаменаційної комісії – іспит «склав». За результатами іспиту слухач отримує сертифікат встановленого зразку.

Перелік питань, що виносяться на іспит

1. Клінічна анатомія і фізіологія ЛОР – органів у дітей.
2. Методи обстеження хворих дітей із гострими захворюваннями та ушкодженнями ЛОР – органів. Загальноклінічні обстеження. Спеціальні методи дослідження.
3. Гострий нежить. Клініка, діагностика, лікування. Гострий нежить у немовлят.
4. Гострий стенозуючий ларинготрахеобронхіт у дітей. Клініка, діагностика, диференційна діагностика, методи лікування.
5. Отоанtrit. Клініка, діагностика, методи лікування.
6. Сторонні тіла ЛОР - органів у дітей. Клініка, діагностика, методи усунення сторонніх тіл.
7. Нейросенсорна приглуховатість і глухота. Клініка, діагностика, методи лікування. Скрінінг новонароджених.
8. Гострі та хронічні синусити. Клініка, діагностика, методи лікування. Особливості перебігу у дитячому віці.
9. Хронічний гнійний середній отит у дітей. Клініка, діагностика, методи консервативного і хірургічного лікування.
10. Аденоїдит. Аденоїдні розрощення. Клініка, діагностика, лікування.
11. Вроджені аномалії і набуті дефекти носа, приносових пазух у дітей.
12. Гострий середній отит. Клініка, діагностика, методи лікування. Особливості перебігу у дитячому віці
13. Внутрішньочерепні і внутрішньоорбітальні ускладнення риногенного характеру у дітей. Клініка, діагностика, методи лікування.
14. Кровотечі ЛОР – органів у дітей. Клініка, діагностика, методи зупинки.
15. Отогенні внутрішньочерепні ускладнення у дітей.
16. Тонзиліт. Класифікація, діагностика, диференційна діагностика, загальні принципи обстеження та лікування.
17. Методи хірургічного лікування ХГСО.
18. Ускладнення гострого та хронічного тонзилітів. Клініка, діагностика, основні методи лікування.
19. Мастоїдит, його атипічні форми. Клініка, діагностика, методи лікування.
20. Гострий фарингіт, фарингомікоз. Клініка, діагностика, методи лікування.
21. Гострі первинні та вторинні тонзиліти. Класифікація ангіні. Клініка, діагностика, методи лікування. Ускладнення.
22. Нейросенсорна приглуховатість та глухота. Скрінінг новонароджених. Кохлеарна імплантація. Реабілітація приглуховатих та глухих дітей.
23. Гострі захворювання приносових пазух у дітей. Клінічка, діагностика, методи лікування.
24. Хронічні хвороби приносових пазух у дітей. Клініка, діагностика, методи лікування.

25. Епіглотит у дітей. Клініка, діагностика, методи лікування.
26. Доброякісні пухлини ЛОР-органів у дітей. Клініка, діагностика, методи лікування.
27. Травми і сторонні тіла носа і приносових пазух. Носові кровотечі. Клініка, діагностика, методи лікування.
28. Захворювання зовнішнього вуха у дітей. Клініка, діагностика, методи лікування.
29. Негнійні захворювання середнього вуха у дітей: сальпінгоотит, секреторний отит, адгезивний середній отит. Клініка, діагностика, методи лікування хворих дітей.
30. Стенози гортані у дітей. Причини, класифікація, клініка, діагностика, методи лікування.

Рекомендована література

Основна:

1. Попович В.І. Сучасні стандарти лікування гострих запальних захворювань ЛОР - органів (Рекомендації). – Київ, 2019. – 80 с.
2. Євчев ФД, Пухлік СМ, Титаренко ОВ, Євчева АФ, Гаєвський ВВ. Сучасна невідкладна допомога хворим із гострими та хронічними захворюваннями ЛОР-органів та при їх ускладненнях. Одеса: Олді +; 2023. 273 с.
3. Попович ВІ, Кошель ІВ, Пухлік СМ. Запальні та незапальні захворювання верхніх дихальних шляхів : навч.-метод. посіб. для студентів, інтернів вищ. мед. навч. закл. та лікарів. Київ: ТОВ Доктор-Медіа-Груп; 2024. 176 с.
4. Науменко О.М., Васильєв В.М., Дєєва Ю.В., Безшапочний С.Б. Невідкладна допомога в оториноларингології: навчальний посібник // Всеукраїнськб спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2019. – 144с.
5. Бабінець Л.С, Бездітко П.А., Пухлік С.М. та ін Сімейна медицина: у 3 кн.:підручник. Кн.3. Спеціальна частина. Поліпрофільність загальної лікарської практики. – к., 2017. – 680 с.
6. Мітін Ю.В., Науменко О.М., Дєєва Ю.В., Шевчук Ю.В., Островська О.О. Посібник до практичних занять з оториноларингології для викладання за кредитно-модульною системою: Навчальний посібник. – К.: ВСВ «Медицина», 2019. – 136 с.
7. Попович ВІ, Кошель ІВ, Пухлік СМ. Риніти: сучасні клінічні рекомендації. Практичні аспекти : навчальний посібник. Київ:ТОВ Доктор-Медіа-Груп; 2023. 108 с.
8. Заболотний Д.І., Мітін Ю.В., Безшапочний С.Б., Дієва Ю.В. Оториноларингологія. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 460 с.
9. Мітін Ю.В., Науменко О.М., Дєєва Ю.В. Посібник до практичних занять з оториноларингології для викладання за кредитно-модульною системою: Навчальний посібник. – К.: Видавничий дім «Асканія», 2020. – 165 с.
10. Лайко А.А., Косаковський А.Л., Заболотна Д.Д., Борисенко О.М., Синяченко В.В., Тимчук С.М., Косакувська І.А., Шух Л.А., Сегал В.В., Гавриленко Ю.В. Дитяча оториноларингологія: Національний підручник. – К.: Логос, 2015. – 576 с.
11. Євчев Ф.Д. Пропедевтика захворювань ЛОР-органів та невідкладна допомога в оториноларингології.- Одеса «Астропринт», 2010.- 248 с.
12. Вказівки з воєнно-польової хірургії / за ред.. Я.Л.Заруцького, А.А.Шудрака.-К.:СПД Чалчинська Н.В.,2020.-396 с.
13. [R.Corbridge](#), [N.Steventon](#). Oxford Handbook of ENT and Head and Neck Surgery//Paperback, 2020. - 496 p.
14. Y.Mitin, Y.Deyeva, Y.Gomza, V. Didkovskiy etc. Otorhinolaryngology// Medicine, 2018. – 264p.
15. R.Probst, G.Grevers, H.Iro. Basic Otorhinolaryngology. A Step-by-Step Learning Guide//Thieme, 2021. – 430p.
16. [M. M Paparella](#). Paparella'S Otolaryngology Head & Neck Surgery (2 Volumes)// Hardcover, 2020. – 460p.
17. Pukhlik S.M., Titarenko O.V. Otorhinolaryngology// Odessa, 2018. – 172 p.

Додаткова:

1. Науменко О.М., Задорожня А.Г., Юрочко Ф.Б. Антимікробна терапія в оториноларингології// [Медкнига](#), 2016. – 104с.
2. Ургентна отоларингологія / Под ред. Науменко А.Н., Васильєва В.М., Дєєвой Ю.В./ Довідник лікаря «Ургентна оториноларингологія» - К.: ООО «Бібліотека здоров'я України», 2015. – 218 с.
3. Пухлик С.М., Титаренко О.В. Лікування сенсоневральної туговухості: Методичні рекомендації для лікарів. – Одеса, 2009. – 24 с.
4. Пухлик Б.М., Пухлик С.М., Анісимов М.В. Лікарська алергія в стоматології. – Одісса, 2010. – 112 с.

5. Заболотний Д.І., Лайко А.А., Мельников О.Ф. [та ін.]. Гіпертрофія лімфаденоїдної тканини глотки – К., Логос, 2009. – 175 с.
6. Лайко А.А., Заболотний Д.І., Гарюк Г.І. [та ін.]. Хронічний риніт. – К.: Логос, 2016. – 147 с.
7. Заболотний Д.І., Тімен Г.Е., Лайко А.А. [та ін.]. Ангіофіброма основи черепа. - К.: Логос, 2017. – 144 с.
8. Євчев Ф.Д. Злоякісні пухлини гортані. – Одеса: Астропринт, 2018. – 328 с.
9. Лайко А.А., Косаковський А.Л., Заболотна Д.Д., Борисенко О.М., Синяченко В.В., Тимчук С.М., Косакувська І.А., Шух Л.А., Сегал В.В., Гавриленко Ю.В. Дитяча оториноларингологія: Національний підручник. – К.: Логос, 2015. – 576 с.
10. Безшапочный С.Б., Гасюк Ю.А., Смеянов Е.В. Гиперплазия и воспаление глоточной миндалины.-К.: Логос, 2017. - 123 с.: іл.-Бібліогр.: с. 112-123.
11. Косаковський А.Л., Юрочко Ф.Б. Середній отит // Міні-атлас.-К.:Тов. «Біокодекс Україна», 2017.- 49 с.
12. Безшапочный С.Б., Гасюк Ю.А., Лобурець В.В. Сучасний підхід в лікуванні гострих риносинуситів. – Полтава, 2015. – 52 с.
13. Безшапочный С.Б., Гасюк Ю.А., Лобурець В.В. Клініко-морфологічні аспекти риносинуситів. – К.: ООО «Вістка», 2013. – 150 с.
14. Заболотний Д.І., Євчев Ф.Д. Діагностика та хірургічне лікування хворих з пухлинами фаринго-парафарингіальної зони: (монографія). – Одеса: Астропринт, 2018. – 208 с.
15. Пухлик Б.М. Поліноз. – Вінниця, 2018. – 59 с.
16. Органозберігаюче лікування раку гортані, рота глотки, їх рецидивів та ускладнень (руководство) / (Р.А.Абизов и др.); под. ред.. Д.І.Заболотного и др.. – К. : ТОВ «Бібліотека «Здоров'я України», 2016. – 316 с.
17. Заболотний Д.І., Мінін Ю.В., Лайко А.А., Шух Л.А. Синдром обструктивної зупинки дихання під час сну.- К.:Логос, 2015. – 183 с.
18. Лайко А.А., Заболотний Д.І., Косаковський А.Л., Заболотна Д.Д., Гладуш Ю.І., Гавриленко Ю.В., Косаківська І.А., Шух Л.А., Дячук В.В., Біль Б.Н. Фронтит. - К.: Логос, 2015 .- 154с.
19. Лайко А.А., Заболотний Д.І., Косаковський А.Л.,Березнюк В.В., Ткаліна А.В., Заболотна Д.Д., Ткаліна А.В., Гавриленко Ю.В., Косаківська І.А., Шух Л.А., Таран М.В. Дячук В.В., Етмоїдит - К.: Логос, 2015 .- 213с.
20. [S.N.Kumar](#). Clinical Cases In Otolaryngology// Paperback, 2020. – 260p.
21. [R.Pasha](#), [J.S.Golub](#). Otolaryngology-Head and Neck Surgery : Clinical Reference Guid// Paperback, 2019. - 800 p.
22. [J. A.Seikel](#), [D.G.Drumright](#), [D.J.Hudock](#). Anatomy and Physiology for Speech, Language, and Hearing //Format Hardback, 2019. - 700 p.
23. [K.S.Helfer](#), [E.L.Bartlett](#), [A.N.Popper](#), [R.R.Fay](#). Aging and Hearing: Causes and Consequences// Hardback< 2020. – 326p.
24. [A.Al-Qahtani](#), [H.Haidar](#), [A.Larem](#). Textbook of Clinical Otolaryngology// Hardback, 2021. - 1155 p.
25. Z.Mu, [J.Fang](#). Practical Otorhinolaryngology, Head and Neck Surgery: Diagnosis and Treatment// Hardback, 2021. - 314 p.
26. [H.H.Ramadan](#), [F.M.Barood](#). Pediatric Rhinosinusitis// Paperback, 2020. - 300 p.
27. [P.W.Flint](#), [B.H.Haughey](#), [V.J.Lund](#), [K.T.Robbins](#), [J.R.Thomas](#), [M.M.Lesperance](#), [H.W.Francis](#). Cummings Otolaryngology: Head and Neck Surgery, 3-Volume Set// Format Hardback, 2020. - 3568 p.

ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Галузеві стандарти та клінічні настанови МОЗ України за спеціальністю Отоларингологія
https://www.dec.gov.ua/cat_mtd/otorinolaringologiya/
2. Електронний сайт бібліотеки ОНМедУ - <http://libblog.odmu.edu.ua/>
3. Електронний сайт Національної наукової медичної бібліотеки України
<https://library.gov.ua/>
4. Освітній портал НМУ імені О. О. Богомольця - <https://nmuofficial.com/>
4. Наукові бази даних бібліотеки НМУ імені О. О. Богомольця –
<https://librarynmu.com/bazy-danykh>